

נאום הרמטכ"ל על איראן: מלאכת מחשבת אסטרטגית מאת האלוף (מיל') גרשון הכהן

מבט מבס"א מס' 1,912, 2 בפברואר 2021

תקציר: נאומו של הרמטכ"ל אביב כוכבי ב-26.1 היה מלאכת מחשבת של העברת מסרים אסטרטגיים שהעיקרי שבהם: צה"ל נערך לפעולה - גם אם זה יהיה לבד.

נוכח השינויים בזירה האזורית ובזירה הגלובלית - ובראש וראשונה חילופי הממשל בושינגטון - פנה הרמטכ"ל בדבריו באופן ישיר אל קשת נמענים רחבה: החל בציבור הישראלי, דרך המשטר האסלאמי בטהראן והנהגות חמאס וחיזבאללה, וכלה בזירה הבינלאומית, במיקוד לבית הלבן. משמעות המסרים חייבת להתפרש בהקשר הנסיבתי המיוחד בו נאמרו, בהתאם לכל אחד מהנמענים אליו כווננו.

לא היה זה דיבור לתכלית יחצ"נית אישית, אלא מרכיב חיוני במרקם העשייה האסטרטגית. לנמען הישראלי, הנאום היה תזכורת לעובדה כי בעוד שההנהגה והציבור עוסקים בקשיי הקורונה ובמאבקים פוליטיים, הולכים ומתגבשים איומים המחייבים התכוננות ובניית מענה מתאים. העניין המידי שעורר הנאום בכלל מנהיגי האזור מעיד כי הנמענים קלטו שהמדובר במסרים שאין להתעלם מהם.

בהשוואה לנאומי רמטכ"ל שהפכו לנאומי מורשת, דוגמת הספדו של משה דיין על קברו של רועי רוטברג (1956), נאומו של כוכבי מוקד באורח ענייני בסקירה מקצועית, במעבר שיטתי מזירה לזירה. למרות הפירוט שהוקצה למגוון הזירות, מרבית התגובות בשיח הישראלי מוקדו בסוגיה האיראנית. אזהרת הרמטכ"ל מפני שיבה להסכם הגרעין של הנשיא אובמה, בליווי התביעה לבנות ולהכין את צה"ל ליכולת התקפית רלוונטית, התקבלו בחרדה בעיקר בקרב בכירים לשעבר במערכת הביטחון שתמכו לאורך כל הדרך בהסכם הגרעין שבוטל בידי הנשיא טראמפ. כאן בדיוק תעוזתו של כוכבי בהדגשת המסר שמאז נחתם הסכם הגרעין הקודם חלו שינויים משמעותיים.

במבט אל המינויים החדשים בממשל ביידן - שבחלקם היו מעורבים בעיצוב מדיניות ממשל אובמה במזה"ת - המסר שהציב הרמטכ"ל לא רק מזמין ללמוד ולהפנים את מגמות השינוי שחלו מאז אלא אף מתריע מפני מה שנראה כמגמה להמשיך את מה שהפסיקו בינואר 2017, כאילו מאום לא התרחש בינתיים. גם אם פני הממשל

האמריקני למשא ומתן מחודש עם טהרן, למוכנות רצינית של צה"ל לפעולה צבאית יהיה תפקיד מועיל.

נושא לא פחות משמעותי בדברי הרמטכ"ל היה ההבהרה לצבאות הטרור חיזבאללה וחמאס כי בחירתם לפעול מתוככי האוכלוסייה האזרחית לא תכבול את ידי צה"ל מפגיעה מכרעת בהם. לאזהרה זו ארבעה נמענים ישירים: בראש ובראשונה, מנהיגי חמאס וחיזבאללה. הנמען השני הוא הקהילייה הבינלאומית. הנמען השלישי הוא האוכלוסייה האזרחית בעזה ובלבנון, שבעל כורחה שוכנת בסביבה שהפכה למטרות צבאיות לגיטימיות לתקיפה. והנמען הרביעי: החברה הישראלית אליה פנה הרמטכ"ל בהצהרת התחייבות לפעול ביעילות להגנתה מפני אש האויב.

ריבוי המסרים והנמענים עושה את הנאום למסמך מצביאותי מכונן הראוי לעיון מעמיק.

המאמר התפרסם בישראל היום ב-29.1.2021.

** אלוף (מיל') גרשון הכהן הוא עמית מחקר בכיר במרכז בגין-סאדאת למחקרים אסטרטגיים. שירת בצה"ל במשך ארבעים ושתיים שנים. פיקד על חיילים בקרבות מול מצרים וסוריה. לשעבר מפקד גיס ומפקד המכללות הצבאיות.*